ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ

ਬਨਾਮ

ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 453-454 ਦਾ 2012)

23 ਜਨਵਰੀ, 2020

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਇੰਦਰਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ

ਐਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀਃ

ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਾ - ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਨੀਆਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-ਏ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ - ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸ. ਸੀ./ਐੱਸ. ਟੀ. ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਵਾਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਸੀ-ਅਪੀਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, #ਸਲਾਉਦੀਨਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ – ਆਯੋਜਿਤਃ ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਾਣਹਾਨੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ #ਸਲਾਉਦੀਨਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਈਡਿੰਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-
ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬੰਦ ਹਨ.
ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾਃ

ਆਯੋਜਿਤਃ 1. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ * ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ * * ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਮੀਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ

ਪਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਵਿੱਚ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਤੀ 28.12.2002 ਅਤੇ 25.8.2008 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 14] [509- ਐੱਫ-ਜੀ]

2. ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਵਾਇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 11.9.2011 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 23.2.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ। #ਸਲਾਉਦੀਨ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 15] [510-ਏ-ਡੀ]

3. #ਸਲਾਉਦੀਨਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ * ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਅਤੇ * * ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਬੁਨਿਆਦ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 16] [510- ਡੀ-ਐੱਫ]

4. # ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ # ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ, * ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ * * * ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 9 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ #ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 17] [510- ਐੱਫ-ਜੀ]

5. ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਠੋਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18 ਅਤੇ 19] [510- ਐੱਚ; 511-ਏ-ਬੀ]

ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2006) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 212: [2006] 7 ਵਾਧੂ. ਐੱਸਸੀਆਰ 336; * * ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 467: [2010] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 532; * * * ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ 1992 ਸਪ (2) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 217: [1992] 2 ਵਾਧੂ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 454;#ਸਲਾਉਦੀਨਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਮਤਾ ਅੰਦੋਲਨ (2012) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 235: [2012] 7 ਐਸਸੀਆਰ 402; ##ਜਰਨੈਲਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (2018) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 396: [2018] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 663-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2010] 14 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 532	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 1
[2012] 7 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 402	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 1
[2006] 7 ਸਪਲ. ਐਸ ਸੀਆਰ 336.	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 3.1
[2018] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 663	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 10
[1992] 2 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 454	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 17

ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ 2012 ਦੇ 453-454 2012 ਦੇ 2504-2505.

ਮਿਤੀ 29.08.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2012 ਦੇ 2504-2505.

ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਲਾਹੋਟੀ, ਪਬਨ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅੰਚਿਤ ਸ਼੍ਰੀਪਤ, ਉਮੇਸ਼ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ, ਆਰ. ਸੀ. ਕੋਹਲੀ, ਵਕੀਲ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਡਾ. ਵਕੀਲ, ਸ਼ੈਲਜਾ ਨੰਦਾ, ਅਰਪਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਡੀ. ਕੇ. ਦੇਵੇਸ਼, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਵਕੀਲ। ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ/ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ. 1.

1. ਇਹ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1] ਅਤੇ 29.08.2012 ਵਿੱਚ ਸਲਾਉਦੀਨ ਅਹਿਮਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸਮਤਾ ਅੰਦੋਲਨ 2 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ 07.12.2010 ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀ/ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।
2. ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, 1982 ਬੈਚ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 3 ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2008 ਦੀ ਡੀਬੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 8104 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ:-

(i) ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਿਤੀ 25.04.2008 ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ.

(ii) ਅੱਗੇ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ "ਕੈਚ-ਅਪ ਨਿਯਮ" ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 01.04.1997 ਅਤੇ ਆਰਜ਼ੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀ ਮਿਤੀ 26.06.2000 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(iii) ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਰਿੱਟ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ 20.10.2000 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਪਾਰਟਮੈਂਟਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ.

(iv) ਅੱਗੇ ਢੁਕਵੇਂ ਰਿੱਟ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 1982 ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

[1] (2011) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 467

[2] (2012) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 235

[3] ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ, ਜੈਪੁਰ

ਆਰ. ਏ. ਐੱਸ. ਨਿਯਮ, 1954 ਦੇ ਨਿਯਮ 33 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 1995 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ।

(v) ਅੱਗੇ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਆਰਡਰ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯਮ ਆਰਟੀਕਲ 16 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ।(4- ਏ). ਵਿਕਲਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਨਿਯਮ 33 ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੈਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤੱਕ ਇਹ ਐੱਸਸੀ/ਐੱਸਟੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(vi) ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਕੇ. ਸੱਭਰਵਾਲ ਦੇ ਕੇਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਪੋਸਟ ਅਧਾਰਤ ਰੋਸਟਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 2008 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ 53 ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈ. ਏ. ਐੱਸ. ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਸਾਲਵਾਰ ਡੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਾਲੀ ਹਨ।

(vii) ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

(viii) ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ "ਕੈਚ-ਅਪ ਨਿਯਮ" ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੀਨੀਆਰਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ix) ਅਗਲੀ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਰਾਹੀਂ ਆਈ. ਏ. ਐੱਸ. ਕਾਡਰ ਲਈ ਕੋਈ ਚੋਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 05.02.2010[4] ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ 25.04.2008 ਅਤੇ 28.12.2002 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ [1] ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ-

[4] ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, ਡਬਲਯੂਪੀ (ਸੀ) 2008 ਦਾ ਨੰ. 8104 (ਰਾਜ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲੇ

ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ

[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

"4. ਸਾਰੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਸਐਲਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 2010 ਦਾ 6385, ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 1954 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵੱਲੋਂ 25-4-2008 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 28-12-2002 ਤੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

5. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 1982 ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਤੀ 26-6-2000 ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1-4-1997 ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਚੋਣ ਗਰੇਡ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 1 ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਚੋਰਡੀਆ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ).

6. ਇਹ ਸੂਚੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (2) ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [5] ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 16-9-1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਨਾਮ ਡੀ. ਕੇ. ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਮਿਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਜੈ [6.] ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਆਰਜ਼ੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀਆਂ 27-11-2003 ਅਤੇ 12-5-2008 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੇ 24-6-2008 ਨੂੰ 1-4-1997 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸੁਪਰ-ਟਾਈਮ ਸਕੇਲ ਅਤੇ ਚੋਣ ਸਕੇਲ ਦੀ ਅੰਤਮ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀ ਅਤੇ 1-4-2008 ਨੂੰ 2-7-2008 ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਚੋਰਡੀਆ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 25-4-2008, ਜੋ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਦੋ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਿਤੀ 28-12-2002 ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। 2002 ਦਾ 234 ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਫੋਰਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮਿਤੀ 25-4-2008 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

[5](1999) 7 ਐਸਸੀਸੀ 209

[6] (1999) 7 ਐਸਸੀਸੀ 251

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇਣ ਲਈ, ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਛੜੇਪਣ, ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [7] ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ [7] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8. ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ [8] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4) ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਸੱਤਰਵੀਂ ਸੋਧ) ਅਧਿਨਿਯਮ, 1995 ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 17-6-1995 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ [9], ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜਾਨੂਜਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ[10] ਬਨਾਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (I) ਅਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (II) ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [5] ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ "ਕੈਚ-ਅਪ" ਨਿਯਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਜਨਰਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਜਨਰਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੂਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੀਂਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3.1 ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆਃ -

"60. ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਪਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

61. 'ਚੌੜਾਈ "ਟੈਸਟ ਅਤੇ' ਪਛਾਣ" ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4-ਏ) ਅਤੇ 7 ਤਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਹੈ।

[7](2006) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 212

[8] 1992 ਸਪ. (3) ਐਸਸੀਸੀ 217

[9] (1995) 6 ਐਸਸੀਸੀ 684

[10] (1996) 2 ਐਸਸੀਸੀ 715

16 (4-ਬੀ) ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਉਕਤ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ' ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 335 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੀ ਆਮ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਜਾਂ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

62. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਮਾਨਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੱਭੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

63. ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4-ਏ) ਅਤੇ 16 (4-ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (4) ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੀਆਂ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਛੱਤ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਕੇਸ 8 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 64. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 335 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਰਗ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

65. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਜੋ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ।

ਕੇਸ [9], ਪਰ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਸੱਤਰਵੀਂ, ਇਕੱਤੀਵੀਂ, ਅੱਸੀਵੀਂ ਅਤੇ ਅੱਸੀਵੀਂ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ "ਕੈਚ-ਅਪ" ਨਿਯਮ ਅਤੇ "ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ" ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਰੁਤਬੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਕਤ ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਆਰਟੀਕਲ 16 (4-ਏ) ਅਤੇ 16 (4-ਬੀ) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ, ਆਰਟੀਕਲ 16 (4-ਏ) ਅਤੇ 16 (4-ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਪਛਾਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

66. ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

67. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 16 (4-ਏ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ 28-12-2002 ਅਤੇ 25-4-2008 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

68. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਚੋਰਡੀਆ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰ. 2010 ਦਾ 6385 ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਬੇੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ (ਸੀ) ਨੰ. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2010 ਦੇ 7716,7717,7826 ਅਤੇ 7838 ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3.2. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 16 (4-ਏ) ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ (ਐੱਸਸੀ) ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ (ਐੱਸਟੀ) ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. 31.03.2011 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਨਃ-

"1. ਐੱਸਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸਟੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ।

2. ਹਰੇਕ ਕਾਡਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਪੱਧਰ' ਤੇ ਐਸ. ਸੀ./ਐਸ. ਟੀ. ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ। (ਰਾਜ ਵਿੱਚ 110 ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਡਰ ਹਨ।).

3. ਐੱਸਸੀ/ਐੱਸਟੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰੋ।

4.1 ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ 19.08.2011 ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਕੁਝ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਃ -

10.5. 1.4.2010 ਨੂੰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਰਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ

11457 ਅਧੀਨ 64803
ਕੁੱਲ 76260
ਪੱਧਰਾਂ/ਗ੍ਰੇਡ ਤਨਖਾਹ ਰਾਜ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 12
ਅਧੀਨ 13
ਕੁੱਲ 25
ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰੇਡ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੁੱਚੀ ਤਸਵੀਰ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਐੱਸਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

10.5.1. ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ।

ਹੇਠਲੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਤੇਰਾਂ ਪੱਧਰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 10.4.13 ਤੋਂ 1.4.25 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਗ੍ਰੇਡ ਪੇਅਜ਼ 1650 ਤੋਂ 4800 ਅਤੇ

ਉਹ ਕੁੱਲ 64326 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਧੀਨ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ 84% ਹੈ. ਪਹਿਲੇ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ 6 ਪੱਧਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਭਾਵ . 2800 ਤੋਂ 4800 ਤੱਕ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 2800 ਦੇ ਇੱਕ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 128 ਅਸਾਮੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੰਜ ਟੇਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਐੱਸਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸਟੀ ਦੇ 20 ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਐੱਸਸੀ ਲਈ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ, 5 ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀ, 5 ਮੱਧਮ ਕਮੀ ਅਤੇ 1 ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਨ। ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਡਰ ਸੰਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਸਿਰਫ 3 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। (2 ਦਰਮਿਆਨੀ ਅਤੇ 1 ਹਾਸ਼ੀਏ). ਐੱਸਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 11 ਨਤੀਜੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, 2 ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, 3 ਮੱਧਮ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 2 ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ 2 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਡਰ ਸੰਤ੍ਰਿਪਤ ਹਨ। 1650 ਤੋਂ 2400 ਤੱਕ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੱਤ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਭਾਵ ., 1650,1800,1850 ਅਤੇ 2100 ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. 1900, 2000 ਅਤੇ 2400 ਦੇ ਬਾਕੀ ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚ, ਐੱਸ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐੱਸ. ਟੀ. ਦੇ 12-12 ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ, ਮੱਧਮ ਵਾਧੇ ਦੇ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਵਾਧੇ ਦੇ 5 ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਦੇ 4 ਮਾਮਲੇ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀ ਦੇ 6 ਮਾਮਲੇ, ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਮੀ ਦੇ ਪੰਜ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਕਮੀ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

10.5.2. ਰਾਜ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ।

ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ 12 ਪੱਧਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਚਾਰ ਪੱਧਰ ਅਰਥਾਤ, 4800,5400,6000 ਅਤੇ 6600 17408 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਭਾਵ . ਕੁੱਲ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਲਗਭਗ 87%. ਫਿਰ ਐੱਸਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸਟੀ ਲਈ 15 ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਐੱਸਸੀ 6 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, 3 ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, 6 ਵਿੱਚ ਦਰਮਿਆਨੀ ਕਮੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ 1 ਵਿੱਚ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਐੱਸਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 11 ਨਤੀਜੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, 3 ਕਾਫ਼ੀ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ 1 ਮੱਧਮ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਪੱਧਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ, 7600 ਅਤੇ 8700 ਜੋ 2244 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਮਿਸ਼ਰਤ ਤਸਵੀਰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਵੱਲ ਹੈ। ਐੱਸ. ਸੀ. ਲਈ ਐੱਸ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐੱਸ. ਟੀ. ਦੇ 8 ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਤੀਜੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਅਤੇ 1 ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਘਾਟ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਕੇਸ ਹੈ।

ਐੱਸਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 2 ਨਤੀਜੇ ਹਨ ਜੋ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, 1 ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। 1 ਮੱਧਮ ਦਾ ਕੇਸ

ਕਮੀ ਅਤੇ 2 ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ 72 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਪੱਧਰਾਂ ਭਾਵ ., 7000 ਅਤੇ 7200 ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਮੂਹ ਐਸ.ਸੀ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਸੰਤ੍ਰਿਪਤਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਰੀ ਬਾਕੀ ਸਮੂਹ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 4 ਪੱਧਰ ਹਨ ਭਾਵ, 6800,8200,8900 ਅਤੇ 10000 ਜੋ ਸਿਰਫ 240 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਐੱਸਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸਟੀ ਲਈ ਕੁੱਲ 16 ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਐੱਸਸੀ 3 ਲਈ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਘਾਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 1 ਇੱਕ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਘਾਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। 1 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਕਾਡਰ ਦੀ ਸੰਤ੍ਰਿਪਤਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ 11 ਨਤੀਜੇ 3 ਅਲਾਰਮਿੰਗ ਐਕਸੈੱਸ, 4 ਕਾਫ਼ੀ ਐਕਸੈੱਸ, 2 ਮੱਧਮ ਐਕਸੈੱਸ ਅਤੇ 2 ਮਾਰਜਨਲ ਐਕਸੈੱਸ ਦੇ ਹਨ। ਐੱਸਟੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਕਮੀ ਦੇ 6 ਮਾਮਲੇ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਮੀ ਦੇ 1 ਮਾਮਲੇ, ਮੱਧਮ ਕਮੀ ਦੇ 1 ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ 2 ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਲਾਰਮਿੰਗ ਐਕਸੈੱਸ ਦੇ 4 ਮਾਮਲੇ, ਮਾਰਜੀਨਲ ਐਕਸੈੱਸ ਦੇ 1 ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਕਾਡਰ ਸੈਚੁਰੇਸ਼ਨ ਦੇ 1 ਮਾਮਲੇ ਹਨ।

4.2. ਪੈਰਾ 10.11.4 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ/ਘਾਟ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਃ -

"16.1. ਅੰਕੜਾ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ। ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਦੇ ਸਾਲ 1997,2001,2005 ਅਤੇ 2009 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਐਸਸੀ ਅਤੇ ਐਸਟੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ 18.59% ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 27.19% ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਤਨਖਾਹ ਰੇਂਜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪੱਧਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਚ ਤਨਖਾਹ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ। (ਧਾਰਾ 9.1.2.2.).

16.7. ਐੱਸਸੀ ਅਤੇ ਐੱਸਟੀ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਕੁਆਂਟੀਫੀਏਬਲ ਡੇਟਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐੱਸ. ਸੀ. ਅਤੇ ਐੱਸ. ਟੀ. ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 11.5)."

5. 11.09.2011 ਨੂੰ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 1954 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਃ

ਪਰਸੋਨਲ ਵਿਭਾਗ
(ਏ-ਜੀ.ਆਰ.-II)
ਸੂਚਨਾਵਾਂ
ਜੈਪੁਰ, 11 ਸਤੰਬਰ 2011

ਜੀਐੱਸਆਰ 67... ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 1954 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਹਨ, ਅਰਥਾਤਃ-

1. ਛੋਟਾ ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ।- (1) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾ (ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2011 ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ 1-4-1997 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਹਨ.

2. ਨਿਯਮ 33 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ, 1954 ਦੇ ਨਿਯਮ 33 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਆਖਰੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਅਗਲੇ ਲੜੀਵਾਰ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਅਰਥਾਤਃ-

"ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਰੋਸਟਰ ਅੰਕ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ; ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਾਰ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਬਦਲੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਚਿਤ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਡਹਾਕ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰ. ਐੱਫ 7 (1) ਡੀ ਓਪੀ/ਏ -II/96 ਮਿਤੀ 1-4-1997 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ.

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰ. ਐੱਫ.7 (1) ਡੀ ਓਪੀ/ਏ -II/96 ਮਿਤੀ 1-4-1997 ਨੂੰ 1-4-1997 ਤੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ.

ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਃ-ਚੁਕਵੀਂ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ 16% ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ 12% ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ।

6. ਡੀਬੀ ਸਿਵਲ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ 2008 ਦੀ ਡੀਬੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 8104 ਵਿੱਚ 05.02.2010 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ 2010 ਦੀ ਧਾਰਾ 941 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ 23.02.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 05.02.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 11.09.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਫਿਰ ਤੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਲਾਉਦੀਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਸੀ।[2.]

7.1. ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨਃ

7.2.

"18. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 11-9-2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 1-4-1997 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 11-9-2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਪਹਿਲਾਂ 1-4-1997 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ 11-9-2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।
19. ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 11-9-2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਠੋਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 11-9-2011 ਨੂੰ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

38. ਡਾ. ਧਵਨ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾ 459 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, "ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ" ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ, ਡਾ. ਧਵਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. ਧਵਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 11-9-2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਕੇ ਅਤੇ 5-2-20104 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਬਾਈਡਿੰਗ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ -

"41. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਨਾਕਾਮੀ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

42. ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਨਾਕਾਮੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ 5-2-20104 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਨਾਕਾਮੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ।

43. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 5-2-20104 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਦੋ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੀ, ਦੂਜਾ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 16 (4-ਏ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ 499 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ 14-2-2011 ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

44. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 5-2-20104 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ।

45. ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਰਾਜ ਨੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਧਾਰਾ (4-ਏ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

46. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਸਾਲਵੇ, ਡਾ. ਧਵਨ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੀਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲੀਲਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ [7] ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਨਾਕਾਮੀ ਬਹੁਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ [1] ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਲੱਭਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਜਿਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ 7 ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

47. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਜਾਂ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਇਰਾਦਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੈਪੁਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ 5-2-20104 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 11 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। 2008 ਦਾ 8410. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

48. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਗਲੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ, ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਕੇਸ [7] ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਕੇਸ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

7.3 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 46 ਅਤੇ 47 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਭਾਨ [1] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ [7] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ [1] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ।

[11] ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸਲਾਉਦੀਨ ਅਹਿਮਦ, ਸਿਵਲ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੰ. 2008 ਦੇ ਡਬਲਯੂਪੀ (ਸੀ) ਨੰ. 8104 ਵਿੱਚ 2010 ਦੇ 359 ਅਤੇ 941, ਮਿਤੀ 23-2-2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ (ਰਾਜ)

8. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 29.08.2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨਵੰਬਰ, 2012 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨਃ -

"13. ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੇ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 29.8.2012 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 11.9.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਿਤੀ 5.2.2010 ਅਤੇ 7.12.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਮਿਤੀ 12.9.2012 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀਃ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ 11.9.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

... ...

14. 11.9.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 29.8.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸਮਝ/ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਮਿਤੀ 25.4.2008 ਅਤੇ 28.12.2002 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਿਤੀ 1.4.1997 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਿਤੀ 5.2.2010 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 29.8.2012 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

... ...

15. ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 29.8.2012 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਏਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ 1 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਕਿ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਡਬਲਯੂ.ਈ.ਐਫ. ਨੂੰ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। 1.4.1997. ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 117 ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 17 ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 16 ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 17 ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੈ। ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਨਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਚੁਕਵੀਂ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਰਟੀਕਲ 16 (4ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ... "

9. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 09.01.2013 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

9.1. ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਅਤੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਡੀਬੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 2012 ਦਾ 13476 ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਮਿਤੀ 20.09.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ-

"ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਭਾਵ, ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰ. ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ 2012 ਦੀ ਧਾਰਾ 14176,20799,13476,16694 ਉੱਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਛੇਤੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਰਜੀਹੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਧਿਰਾਂ 30 ਸਤੰਬਰ, 2016 ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਸ ਦਿਨ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕੇ।

9.2. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 05.12.2017 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀਃ-

"ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਿਤੀ 20.09.2016 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ 2012 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 14176,20799,13476,16694 ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇ।

9.3. ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਿਤੀ 15.11.2017[12] ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ [7] ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੇ ਕਾਨੂੰਨ' ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

9.4. ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਤੀ 03.04.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ-

"2012 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 20119 ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਬਾਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰੋ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ।

[12] (2018) 17 ਐਸਸੀਸੀ 261

ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਲਕਸ਼ਮੀ ਨਰਾਇਣ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ [13] ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:-

"23. ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਨਾਗਰਾਜ 7 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੂਸ਼ਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "ਵਰਗ" ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਾਜ [7] ਨੇ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ ਦੇ ਨੌ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। (1)[8] ਜੱਜ ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ:

"ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਪਛੜੇਪਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ" ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ "ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। (ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਸਫ਼ਾ 727, ਪੈਰਾ 796 ਤੋਂ 797 ਦੇਖੋ।)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਡਾ. ਜਸਟਿਸ ਥੌਮਨ ਨੇ ਪੈਰਾ 323 (4) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ: (ਐਸ ਸੀ ਸੀ ਪੀ ਪੀ. 461-62)
"323. ਸੰਖੇਪ

* * *

(4) ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਰਗ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਅਨੁਛੇਦ 15 ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲੇ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ, ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪਛੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

[13] (2018) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 396

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਤਮਕ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

24. ਦਰਅਸਲ, ਚਿੰਨਈਆ [14] ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ (ਪੈਰਾ 43 ਦੇਖੋ)। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਛੂਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਸਿਰਫ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਪਛੜੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਛੜੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਨਾਗਰਾਜ [7] ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਪਛੜੇਪਣ ਬਾਰੇ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (1) [8] ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

25. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 (1) ਵਿੱਚ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਥਾਮਸ [15] ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਲੋਅਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਕਲਰਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਪਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਕਲਰਕ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਟੈਸਟ-ਢਿੱਲ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। 5:2 ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੈਰਾ 124 ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਪੰਨਾ 363)

"124।ਏ ਸਮਾਜਿਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ। ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤੇ, "ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ" ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ, ਮੈਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ, ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, "ਪੱਛੜੀ" ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਵਰਗ ਦੀ ਉੱਪਰਲੀ ਕਰੀਮੀ ਪਰਤ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੇਕ ਖਾਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਦਾ ਬੋਝ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਰਚ ਅਤੇ ਉਪਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

[14]ਈ. ਵੀ. ਚਿੰਨਈਆ ਬਨਾਮ ਏਪੀ ਰਾਜ, (2005) 1 ਐਸਸੀਸੀ 394: (2008) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 329
[15] (1976) 2 ਐਸਸੀਸੀ 310:1976 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 227

ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

ਬਿਹਤਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮੌਕੇ, ਪਰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਪਰਲੇ ਬਰੈਕਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ-ਬਰਾਬਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ "ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ" ਦਾ ਲੇਬਲ ਪਹਿਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਹੱਲ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ, ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਅੰਤਰ-ਜਾਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਵਰਗ ਵਿਆਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਉਪਜਾਊਕਰਨ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੱਲ ਉੱਚ "ਪੱਛੜੇ" ਸਮੂਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਛੜੇਪਣ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਖੋਜ, ਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦ, ਪੂਰੀ ਸੱਚਾਈ ਦੱਸੇਗੀ ਅਤੇ "ਅੰਡਰਡੌਗ" ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੱਕਦਾਰ "ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ" ਨੂੰ "ਉਲਟ ਵਿਤਕਰੇ" ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਛੂਤ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਵੀਨਤਾ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਐਨਾਂ ਅਤੇ ਆਡਿਟ ਅਭਿਆਸਾਂ ਤੋਂ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਏ.ਐਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ. ਸਿਨਹਾ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਪਟਨਾ ਨੇ ਹਰਿਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਹਰੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਸੁੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਲਈ, ਅਨੁਛੇਦ 46 ਅਤੇ 335 ਇੱਕ "ਮਹਾਨ ਰੋਮਾਂਸ" ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ [ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਕਸਲੇ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ "ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਹਿਲਵਾਦ" (ਢੰਗ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ, ਵਾਲੀਅਮ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ। 4 ਸੰਗ੍ਰਹਿਤ ਲੇਖ)], "ਉੱਚ" ਹਰਿਜਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬੋਨਸ। ਮੈਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਹੇਠਲੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕਲਰਕ ਹਰੀਜਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ "ਟੈਸਟ" ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਲੜੀਵਾਰ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 13-ਏ. ਏ. ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਹੈ।

(ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ੋਰ)

26. ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾ ਸਕਣ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰਲੀ ਕ੍ਰੀਮੀ ਪਰਤ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਿਤ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਵੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖੇ।

ਬਾਕੀ ਜਮਾਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 341 ਜਾਂ 342 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਕਤ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨ, ਜੋ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਛੂਆਛੂਤ ਜਾਂ ਪਛੜੇਪਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਉਪ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ।

27. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਸੰਸਦ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹਾਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੁਆਰਾ ਅਸਫਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ' ਤੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਦਭਾਵਨਾਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਹੋਰ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਅਤੇ 342 ਦੇ ਨਾਲ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀਆਂ ਸੂਚੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਜਦੋਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਉਪ-ਸਮੂਹਾਂ ਤੋਂ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ [16] ਵਿੱਚ ਬਾਲਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੇ ਬਿਆਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਾਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ।

[16] ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ, (2008) 6 ਐਸਸੀਸੀ 1:3 ਐਸਸੀਈਸੀ 35

28. ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਨਾਗਰਾਜ 7 ਨੇ ਅਨੁਛੇਦ 16 (4-ਏ) ਅਤੇ 16 (4-ਬੀ) ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਤੇ ਕ੍ਰੀਮੀ ਲੇਅਰ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਨੁਛੇਦ 341 ਜਾਂ ਅਨੁਛੇਦ 342 ਅਧੀਨ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਨਾਗਰਾਜ 7 ਨੂੰ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਜੋੜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਗਰਾਜ 7 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲ 2006 ਤੋਂ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤਃ

28.1. ਅਨਿਲ ਚੰਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੌਰ [17] (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ ਦੇਖੋ17 ਅਤੇ 18).

28.2. ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ1 (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ ਦੇਖੋ10, 50, ਅਤੇ 67).

28.3. ਯੂ.ਪੀ. ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ. ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ [18] (ਦੋ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ) [ਪੈਰਾ 61,81 (ix) ਅਤੇ 86 ਦੇਖੋ]।

28.4. ਐੱਸ. ਪਨੀਰ ਸੇਲਵਮ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਟੀਐੱਨ[19] (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ ਦੇਖੋ 18, 19, ਅਤੇ 36).

28.5. ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਭਲਾਈ ਐਸ.ਐਨ.[20] (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ ਦੇਖੋ9 ਅਤੇ 26).

28.6. ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦ ਗੌਤਮ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ [21] (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ)(ਪੈਰਾ ਦੇਖੋ 2 ਅਤੇ 45).

28.7. ਬੀ. ਕੇ. ਪਵਿੱਤਰਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ [22] (ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਬੈਂਚ) (ਪੈਰਾ 17 ਤੋਂ 22 ਦੇਖੋ) "

10.1 ਨੰਬਰ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 36 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆਃ

36. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾਗਰਾਜ 7 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾਗਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਤਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਹੈ|

[17] (2009) 9 ਐਸਸੀਸੀ 454

[18] (2012) 7 ਐਸਸੀਸੀ 1

[19] (2015) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 292

[20] (2015) 12 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 308

[21] (2016) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 113

[22] (2017) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 620

ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕੜੇ , ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ (1) [8] ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਯੋਗ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

11. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 2019 ਦੀ ਇੰਟਰਲੋਕਟਰੀ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ. 17130 ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਃ -

"ਐਸਐਲਪੀ ਨੰਬਰ 2368/2011 ਬੀ.ਕੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 09.02.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਪਵਿੱਤਰ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 11.09.2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ-ਪਰਸੋਨਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਲਾਭ ਸਿਰਫ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਵਧਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਰੋਸਟਰ ਪੁਆਇੰਟ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਿਪਲੇਸਮੈਂਟ ਥਿਊਰੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 09.02.2017 ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਓ ਬੀ ਸੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਸੂਚੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਭਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ/ਐੱਚਓਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਦਰ-ਸ਼ਬਦ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

12. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 17.02.2019 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਟੈਂਡ ਲਏ ਗਏ ਸਨਃ-

"3. ਏ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਰਾਹੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਅਯੋਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ/ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਕਤੂਬਰ, 2018 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 05.10.2018 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ 'ਤੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਦੇ ਸਰਕੂਲਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 05.10.2018 ਦਾ ਸਰਕੂਲਰ ਅਯੋਗ ਹੈ।

13. ਅਸੀਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਲਾਹੋਟੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਮਾਣਹਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਲਾਹੋਟੀ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ [1] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਕਿ ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਕਿ 17.02.2019 ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਅਤੇ 50 ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਤਰ-ਵਿਭਾਗੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਕਿ ਸਰਕੂਲਰ ਮਿਤੀ 05.10.2018 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਆਰਏਸੀ ਕਾਡਰ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਪੱਧਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਰਏਐਸ [23] ਤੋਂ ਆਈਏਐਸ [24] ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਤੀਜੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ 11.09.2011 ਦਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਜਿਹੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਲੰਬਿਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਖੁਦ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਸੀ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਐਲਾਨਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ 1 ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਛੜੇਪਣ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ 1 ਵਿੱਚ, ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰੱਕੀ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਤੀ 28.12.2002 ਅਤੇ 25.08.2008 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

[23] ਰਾਜਸਥਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ
[24] ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੇਵਾ

15. ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ 1 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕਵਾਇਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੌਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 11.09.2011 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 23.02.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਯੋਗ ਹੈ। ਸਲਾਉਦੀਨ-2 ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸਿੱਟੇ ਅਤੇ ਸਲਾਉਦੀਨ-2 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 18 ਅਤੇ 19 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਠੋਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਲਾਉਦੀਨ 2 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਾਣਹਾਨੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

16. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ 48 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਨ ਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ [7] ਅਤੇ ਸੂਰਜ ਭਾਨ ਮੀਨਾ [1] ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 11.09.2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਅਧਾਰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਅਜੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

17. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ [13] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ [13] ਵਿੱਚ ਐੱਮ. ਨਾਗਰਾਜ 7 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਐੱਸਸੀ/ਐੱਸਟੀ ਦੇ ਪਛੜੇਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗਿਣਤੀ ਯੋਗ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਸਾਹਨੀ [8] ਵਿੱਚ 9 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

18. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਠੋਸ ਚੁਣੌਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣਗੇ।

ਬਜਰੰਗ ਲਾਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਸੀ ਕੇ ਮੈਥਿਊ ਅਤੇ ਹੋਰ
[ਉਦੈ ਉਮੇਸ਼ ਲਲਿਤ, ਜੇ.]

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ. ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਪਹੁੰਚ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ।

19. ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣਹਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਜਿੱਥੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 11.09.2011 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭਟਨਾਗਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਲਪਨਾ ਕੇ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਮਾਣਹਾਨੀ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler